

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania M. R.

od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego

o umorzenie należności wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 22
maja 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Lublinie

z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 641/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego w Lublinie) na rzecz adw. A. P. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł podwyższoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 641/21, Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację odwołującego się M. R. od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z 31 maja 2021 r., sygn. akt VIII U 2294/20, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego z 17 sierpnia 2020 r.

Decyzją nr [...] z 17 sierpnia 2020 r. Likwidator Funduszu Alimentacyjnego Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmówił M. R. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 13 601.74 zł. W uzasadnieniu wskazano, że w przypadku wnioskodawcy nie zachodzą szczególnie uzasadnione przesłanki uzasadniające umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego na podstawie art. 68 ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł M. R. domagając się jej zmiany. W uzasadnieniu odwołania powołał się na trudną sytuację zdrowotną i życiową. Wskazał, iż jest inwalidą II grupy z przyczyn ruchowych, od lat zмага się także z depresją. Nie mógł podjąć pracy zarobkowej, gdyż musiał opiekować się chorymi rodzicami, a jego aktualny stan zdrowia także na to nie pozwala. W wyniku tego powstało zadłużenie. Obecnie komornik zabiera mu 60% emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Decyzją nr [...] z 17 sierpnia 2020 r. Likwidator Funduszu Alimentacyjnego - Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odmówił M. R. umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 10 170.42 zł. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że w przypadku wnioskodawcy nie zachodzą szczególnie uzasadnione przesłanki uzasadniające umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego na podstawie art. 68 z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 114).

Odwołanie od powyższej decyzji złożył M. R. domagając się jej zmiany. W uzasadnieniu odwołania powołał się na trudną sytuację zdrowotną i życiową. Wskazał, iż jest inwalidą II grupy z przyczyn ruchowych, od lat zмага się także z depresją. Nie mógł podjąć pracy zarobkowej, gdyż musiał opiekować się chorymi rodzicami, a jego aktualny stan zdrowia także na to nie pozwala. W wyniku tego powstało zadłużenie. Obecnie komornik zabiera mu 60% emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Postanowieniem z 9 października 2020 r. Sąd Okręgowy w Lublinie połączył sprawy z odwołań od powyższych decyzji do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Wyrokiem z 31 maja 2021 r., sygn. akt VIII U 2294/20, Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołania M. R. od decyzji Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego z 17 sierpnia 2020 r. nr [...] oraz nr [...].

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, zarzucając mu nieuwzględnienie na etapie rozpatrywania całokształtu okoliczności sprawy faktów związanych z kondycją zdrowotną wnioskodawcy oraz jego możliwościami zarobkowymi.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną w konsekwencji oddalając ją.

Sąd drugiej instancji wskazał, że podzielił ustalenia faktyczne, jak i wnioski prawnicze zawarte w motywach zaskarżonego wyroku i przyjął je za własne.

Sąd odwoławczy podniósł, że w apelacji wnioskodawca nie formułuje wprawdzie zarzutu naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego czy procesowego, jednakże z treści apelacji można wnioskować, iż nie zgadza się z dokonaną subsumpcją ustalonego stanu faktycznego pod normę prawną sformułowaną w procesie wykładni prawa mającego zastosowanie w sprawie.

Jak słusznie zauważył apelujący, Sąd pierwszej instancji w całości obdarzył wiarą zebrany materiał dowodowy, w tym zeznania skarżącego, czyniąc go podstawą dokonanych ustaleń faktycznych. Przede wszystkim trzeba mieć jednak na uwadze, że Sąd Okręgowy nadał ustalonym okolicznościom faktycznym inne znaczenie prawne niż oczekiwaby ubezpieczony. Oceny zawarte w twierdzeniach i pismach procesowych wnioskodawcy nie były wiążące dla Sądu, który był zobowiązany do samodzielnego ustalenia czy zaistniał „szczególnie uzasadniony przypadek” pozwalający na umorzenie należności M. R. wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji dokonał właściwej wykładni art. 68 ust. 1 ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 111 ze zm.) powołując się na orzecznictwo i prawidłowo odnosząc się do wielokrotnie interpretowanego w judykaturze pojęcia „szczególnie uzasadnionych przypadków związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu”. Sąd drugiej instancji przyjął te rozważania za własne.

Sąd Apelacyjny wyraźnie zaznaczył, że regułą jest egzekwowanie należności od dłużników alimentacyjnych, natomiast umorzenie należności może nastąpić tylko w szczególnie uzasadnionych wypadkach rozumianych jako sytuacje nadzwyczajne, wyjątkowe, nietypowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 listopada 2010 r., I UK 119/10. LEX nr 686798). Do przyjęcia, iż zachodzi „szczególnie uzasadniony przypadek” pozwalający na umorzenie należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego nie wystarcza nawet ustalenie, że zobowiązany aktualnie nie posiada środków utrzymania. Przesłanki do umorzenia należności na rzecz funduszu alimentacyjnego nie wyczerpuje również sam fakt, iż zadłużenie jest większe niż możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego do alimentacji, co prowadzi do niemożliwości zaspokojenia podstawowych jego potrzeb bytowych. Brak wystarczających dochodów i związana z tym trudna sytuacja materialna jest bowiem okolicznością dotyczącą wszystkich dłużników alimentacyjnych, gdyż uruchomienie funduszu alimentacyjnego następowało tylko wówczas, gdy dłużnik nie miał majątku ani dochodów podlegających egzekucji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 maja 2014 r., III AUa 2138/13, LEX nr 1483725).

Odnosząc powyższe rozważania do sytuacji M. R. należy uznać, że nie mamy do czynienia ze „szczególnie uzasadnionym przypadkiem”, o którym mowa w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych, co prawidłowo przyjął Sąd pierwszej instancji. Schorzenia, na które cierpi odwołujący się uniemożliwiają wprawdzie podjęcie pracy zarobkowej, jednakże nie oznacza to, że nie jest on w stanie regulować swoich zobowiązań. Aktualnie toczy się z udziałem wnioskodawcy sprawa o podział majątku dorobkowego małżonków, w wyniku której ubezpieczony może uzyskać jakieś środki finansowe. Przede wszystkim apelujący dysponuje jednak stałym dochodem w postaci emerytury, która pozwala mu na systematyczną

splata zadłużenia alimentacyjnego, nawet jeżeli odbywa się to kosztem spadku jego poziomu życia i prowadzi do niedostatku.

Należy mieć również na uwadze, że w ostatnim okresie nie zaszły w życiu M. R. istotne zmiany związane z nagłym i znacznym pogorszeniem się jego sytuacji rodzinnej lub zdrowotnej. „Szczególnie uzasadnione przypadki” w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych to natomiast sytuacje nadzwyczajne, powstałe w wyniku zdarzenia niezależnego od zobowiązanego, w następstwie którego jego sytuacja uległa takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 30 grudnia 2015 r., III AUa 472/15, Legalis nr 1398967).

Podsumowując należy stwierdzić, iż zarzut sformułowany w apelacji jest chybiony. Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął bowiem, że w sytuacji odwołującego się na dzień wydania decyzji nic zachodził szczególnie uzasadniony przypadek związany z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego do alimentacji uzasadniający umorzenie należności na rzecz likwidowanego funduszu alimentacyjnego.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego); pkt 3 (nieważność postępowania) oraz pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że wnosi o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie:

A) art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., tj. wobec zajścia nieważności postępowania o której mowa w art. 379 pkt. 4 i 5 k.p.c. Skarżący wyjaśnił, że nieważność postępowania występuje z uwagi na pozbawienie skarżącego możliwości obrony swoich praw - art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 374 k.p.c. oraz art. 15z¹ ust. 3 i 2 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. poz. 1842 z późn.

zm.) poprzez odstąpienie przez Sąd drugiej instancji od przeprowadzenia rozprawy, w sytuacji, gdy pierwotnie Sąd zakładał potrzebę jej przeprowadzenia (por. wezwanie sekretarza sądowego z 5 sierpnia 2021 r.,) przy czym nie udzielił stronie pouczenia o możliwości zwrócenia się do Sądu w celu zapewnienia udziału w posiedzeniu zdalnym w budynku sądu (art. 15zszs¹ ust. 3 ustawy „covidowej”), zaś skierowanie sprawy na posiedzenie niejawne nastąpiło na skutek pisma skarżącego z 24 sierpnia 2021 r. w którym informował on Sąd, że nie posiada urządzeń technicznych umożliwiających udział w posiedzeniu zdalnym, zaś w świetle zajścia istotnych zmian związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną skarżącego (o czym wiedzę Sąd winien posiadać ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego) przeprowadzenie rozprawy uznać należało za konieczne. Ponadto, nieważność postępowania wynikała z uwagi na rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego - ukształtowany na podstawie art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy „covidowej”, co ogranicza prawo skarżącego do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) - vide: Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. o mocy zasady prawnej, sygn. akt: III PZP 6/22;

B) art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c., tj. wobec oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, z uwagi na oddalenie apelacji pomimo nierozpoznania przez Sąd Okręgowy w Lublinie istoty sprawy - tj. niedokonanie oceny spełnienia przesłanek wynikających z norm prawa materialnego na dzień zamknięcia rozprawy, a ograniczenie zakresu orzeczenia do oceny poprawności i zgodności z prawem decyzji nr [...] i [...] Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego w O. z 17 sierpnia 2020 r.;

C) art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. z uwagi na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a to konieczność rozstrzygnięcia:

- według stanu na jaką datę ustalane powinno być zajście przesłanki „szczególnie uzasadnionych przypadku związanego z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów, lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu” o której

mowa w art. 68 ust. 1 ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych; czy odnośnym stanem faktycznym jest stan w dacie wydania decyzji przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - likwidatora Funduszu Alimentacyjnego, czy też stan faktyczny w dacie zamknięcia rozprawy w danej instancji?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

1. nie przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na skutek braku przesłanek umożliwiających merytoryczne jej rozpoznanie;
2. zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.); występuje nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do najdalej idącego zarzutu postawionego przez stronę skarżącą, należy wskazać, że w niniejszej sprawie nie

doszło do nieważności postępowania. Odwołujący się nie został pozbawiony możliwości obrony swoich praw, bowiem na podstawie art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 3 ustawy „covidowej” przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego, a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne; w przesyłanym zawiadomieniu należy pouczyć stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i terminie do złożenia sprzeciwu.

W niniejszej sprawie nie można było przeprowadzić posiedzenia zdalnego z uwagi na niemożność udziału w nim odwołującego się, zaś Sąd Apelacyjny uznał, że przeprowadzenie rozprawy w niniejszej sprawie nie jest konieczne. Z kolei odwołujący nie złożył sprzeciwu odnośnie rozpatrzenia sprawy na posiedzeniu niejawnym, mimo że miał taką możliwość.

Ponadto, należy wziąć pod uwagę, że w uchwale Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023 nr 10, poz. 104) rzeczywiście stwierdzono, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zszs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Sąd Najwyższy postanowił nadać cytowanej uchwale moc zasady prawnej, jednak jednocześnie ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia, tj. od 26 kwietnia 2023 r.

Wyrok Sądu drugiej instancji został w niniejszej sprawie wydany w dniu 20 grudnia 2022 r., a zatem znacznie przed wydaniem wspomnianej uchwały przez Sąd Najwyższy. Wobec zatem ograniczenia skutków uchwały *ex nunc* nie ma ona

zastosowania w przedmiotowej sprawie, co oznacza, że postępowanie w rozpoznawanej sprawie nie było dotknięte nieważnością.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr

864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 Nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Strona skarżąca nie przedstawiła jakiegokolwiek argumentacji, która mogłaby uzasadniać oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej. Należy podkreślić, że wskazane w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To, co ma świadczyć o oczywistej

zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, a także wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662). Pełnomocnik strony skarżącej nie może powoływać się na wewnętrznie sprzeczne przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i oczekiwać, że Sąd Najwyższy „wybierze” sobie przesłankę, która akurat będzie „pasowała” do okoliczności danej sprawy, zaś tak jest w niniejszym przypadku, bowiem okoliczności mające świadczyć o oczywistości skargi pokrywają się z problemem ujętym jako powoływane zagadnienie prawne.

W niniejszej sprawie pełnomocnik odwołującego się twierdzi, że wskazana powyżej sprzeczność nie występuje, bowiem oczywista zasadność skargi kasacyjnej dotyczy przepisów postępowania, zaś zagadnienie prawne oparto na wykładni przepisów prawa materialnego. Jednak jest to tłumaczenie, które nie może przysłonić faktu, że zarówno przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jak i występowania zagadnienia prawnego zostały oparte dokładnie na tej samej okoliczności i sprowadzają się do dokonania oceny tego samego zagadnienie, tzn. momentu, na który sądy rozpoznające sprawy o umorzenie należności wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego mają brać pod uwagę okoliczności faktyczne. W ocenie strony odwołującej się powinien być to moment zamknięcia rozprawy, natomiast, w jej ocenie, Sądy *meriti* dokonały na moment wydania zaskarżonych decyzji. Powołanie się w zarzucie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej na nierozpoznanie istoty sporu, a w zagadnieniu prawnym na przepisy materialne miało na celu jedynie zakamuflowanie faktu, że te dwie

przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej wzajemnie się wykluczają i nie mogą być podnoszone łącznie.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ustalono na podstawie § 8 pkt 5 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 2631).

[SOP]

[ms]